

Representasi *Halal* dan *Haram* dalam Wacana Parlimen Malaysia

Norsimah Mat Awal ^a

norsimah@ukm.edu.my

Center for Research in Language and Linguistics,
Universiti Kebangsaan Malaysia, Malaysia

Kesumawati A. Bakar

kesuma@ukm.edu.my

Center for Research in Language and Linguistics,
Universiti Kebangsaan Malaysia, Malaysia

Anis Nadiah Che Abdul Rahman

p87706@siswa.ukm.edu.my

Center for Research in Language and Linguistics,
Universiti Kebangsaan Malaysia, Malaysia

Imran Ho Abdullah

imranho@ukm.edu.my

Center for Research in Language and Linguistics,
Universiti Kebangsaan Malaysia, Malaysia

ABSTRAK

Isu-isu berkaitan *halal* dan *haram* amat penting bagi masyarakat Islam di Malaysia kerana ianya berkaitan dengan pelbagai aspek sosial dan budaya seperti perhubungan, pakaian, makanan dan juga perniagaan. Ramai yang berpandangan bahawa isu berkaitan *halal* dan *haram* - iaitu apa yang dibenarkan dan dilarang dalam Islam - sering dikaitkan dengan makanan dan juga pergaulan. Berteraskan dinamik kedua-dua konsep ini dalam kehidupan seharian, kajian ini bertujuan untuk menyelidik representasi lexis *halal* dan *haram* dalam wacana Parlimen Malaysia menerusi analisis berpandukan korpus bagi meneliti bagaimana dan dalam konteks apa kedua-dua konsep dibahasakan di parlimen. Objektif ini dicapai dengan melihat trend kekerapan dan penggunaan lexis *halal* dan *haram* dalam konteks wacana Parlimen Malaysia dan seterusnya evolusi semantik kedua-dua terma ini dari satu hukum kepada satu komoditi dapat ditelusuri. Data kajian ini diperolehi dari Malaysian Hansard Corpus (MHC) yang meliputi Parlimen 1 (1959-1964) hingga Parlimen 13 (2013-2018) dan bersaiz lebih kurang 157 juta patah perkataan. Dapatan kajian menunjukkan perbezaan pada pola penggunaan *halal* dan *haram* dalam MHC. Pada awalnya, lexis *halal* dikaitkan dengan konsep dan undang-undang Islam, namun penggunaan *halal* telah berkembang menjangkau ke beberapa domain seperti perniagaan, pelancongan, kosmetik dan ekosistem. Ini jelas menunjukkan usaha menjadikan *halal* sebagai satu cara hidup. Penggunaan lexis *haram* pula sering dikaitkan dengan domain seperti aktiviti, objek dan kumpulan orang. Pola penggunaan menunjukkan fungsi *haram* sebagai kata sifat yang mengubah nilai bagi kata nama daripada neutral kepada negatif di Malaysia. Penelitian bagi perkataan-perkataan yang kerap muncul bersama dengan *halal* dan *haram* dalam MHC menunjukkan trend penggunaannya yang semakin meluas dan pada masa yang sama memaparkan variasi makna dalam wacana parlimen yang meliputi jangka waktu hampir 60 tahun.

Kata Kunci: *halal*; *haram*; Korpus Hansard Malaysia; wacana parlimen; pendekatan berpandukan korpus

^a Corresponding author

Representations of Halal and Haram in Malaysian Parliamentary Discourse

ABSTRACT

The issues related to *halal* and *haram* are very important for the Muslim community in Malaysia because they are related to various social and cultural aspects such as relationships, clothing, food and business. Many people view the issues related to *halal* and *haram* as what is allowed and forbidden in Islam, and the views are often associated with food and socialization. Based on the dynamics of these two concepts in daily life, this study aims to investigate the representations of *halal* and *haram* in Malaysian parliamentary discourse through corpus-driven analysis to examine how and in what context both concepts are debated in the parliament. This objective is achieved by looking at the trend of frequency and use of *halal* and *haram* in the context of the discourse of the Malaysian Parliament and subsequently the semantic evolution of these two terms from legal perspective and later associated with commodity. The data of this study was obtained from the Malaysian Hansard Corpus (MHC) which covers Parliament 1 (1959-1964) to Parliament 13 (2013-2018) and is approximately 157 million words in size. The findings of the study indicate differences in the usage patterns of *halal* and *haram* in MHC. Initially, *halal* was associated with Islamic concepts and laws. However, the use of *halal* has expanded into several domains such as business, tourism, cosmetics and ecosystems. This clearly indicates the efforts to make *halal* as the way of life. The use of *haram*, on the other hand, is often associated with domains such as activities, objects and groups of people. The usage patterns show the function of *haram* as an adjective that changes the value of a noun from neutral to negative in Malaysia. A closer examination of the words that frequently appear along with *halal* and *haram* in the MHC shows a trend of its widespread use and at the same time displays variations of meaning in parliamentary discourse spanning a period of almost 60 years.

Keywords: *halal*; *haram*; Malaysian Hansard Corpus; parliamentary discourse; corpus-driven approach

PENGENALAN

Halal dan *haram* merupakan konsep utama yang mengatur cara hidup umat Islam supaya bertepatan dengan syariat Islam. Oleh yang demikian isu-isu yang berkaitan dengan *halal* dan *haram* amat penting bagi masyarakat Islam di Malaysia kerana ianya berkaitan dengan pelbagai aspek sosial dan budaya seperti perhubungan, pakaian, makanan dan juga perniagaan. Ramai yang berpandangan bahawa isu berkaitan *halal* dan *haram* - iaitu apa yang dibenarkan dan dilarang dalam Islam – hanya sering dikaitkan dengan makanan dan juga pergaulan.

Kamus Dewan (KD) Edisi Keempat (2005) menjelaskan *halal* membawa maksud “hukum membenarkan sesuatu perbuatan dilakukan (dlm Islam), diperbolehkan (tidak ditegah oleh syarak), diizinkan, dibenarkan”. *Halal* juga boleh dimaksudkan sebagai “diperoleh atau dibuat dengan jalan yang sah.” Manakala *haram* pula didefinisikan oleh Kamus Dewan Edisi Keempat (2005) sebagai “hukum tegahan (dlm Islam) yang dijanjikan ganjaran pahala bagi orang yang mematuhiinya dan dosa bagi orang yang mengingkarinya.” *Haram* juga membawa maksud “ditegah (terlarang) oleh undang-undang, tidak sah di sisi undang-undang). Contoh-contoh yang terdapat dalam kamus tersebut juga menunjukkan penggunaan *halal* dan *haram* bukan hanya berlegar atau digunakan dalam isu atau konteks yang berkaitan Islam tetapi juga telah melangkaui ke pelbagai domain kehidupan seperti domain ekonomi dan perundangan.

Sebagai konsep yang amat penting dalam kehidupan masyarakat Islam, pelbagai kajian telah dijalankan berkenaan *halal* dan *haram*. Kebanyakan kajian lebih bertumpu pada konsep *halal* seperti makanan *halal* (Fadzlillah et al., 2012), pemilihan makanan *halal* oleh konsumer Islam dan bukan Islam (Nur Aniza et al., 2013), pembekalan makanan *halal* (Marco, 2013), sikap dan persepsi terhadap *halal* (Khalek, 2012), *halal* dalam pengusahaan ubat-ubatan (Mustafa Afifi et al., 2014), pensijilan *halal* dalam pasaran (Mohd Aliff et al., 2015), penerimaan terhadap pensijilan *halal* (Krishnan et al., 2017a, 2017b, Shafie & Othman 2006) dan konsep *halal* dalam strategi pemasaran secara visual (Ishak Ramli et al., 2019). Kajian yang meneliti konsep *haram* pula dijalankan oleh Mohd Izhar Ariff Mohd Kashim et al. (2015) yang meneliti prinsip Islam berkenaan penggunaan sumber yang *haram* dalam pemrosesan makanan. Kajian-kajian lepas ini jelas menunjukkan tumpuan kajian lebih tertumpu pada *halal* berbanding *haram*.

Dalam konteks bahasa pula, Norsimah & Hishamudin (2015) mengkaji ekspresi budaya menerusi perkataan *halal* dengan meneliti korpus dari Dewan Bahasa dan Pustaka, korpus UKM-DBP dan korpus yang dikumpulkan dari webcorp. Kajian ini hanya meneliti penggunaan *halal* dalam korpus khas yang dibina yang bersaiz kecil iaitu 315,171 patah perkataan. Adlina Ariffin & Wan Nor Fasihah W.M. Fadzlullah (2019) dan Wan Nor Fasihah W.M. Fadzlullah & Adlina Ariffin (2020) juga telah membuat kajian berkenaan *halal* berasaskan data korpus. Apabila dikaji dengan mendalam didapati hampir kesemua kajian berkaitan makanan, ubat-ubatan, pensijilan dan juga kajian dari perspektif bahasa lebih cenderung kepada *halal* berbanding *haram*. Oleh yang demikian, kami berpandangan penelitian berkenaan *halal* perlu dijalankan bersama *haram* dan juga perlu dikembangkan lagi dengan mengambil kira penggunaan *halal* dan *haram* dalam konteks penggunaan yang lebih luas dan melangkaui masa yang lebih panjang. Justeru itu dan berteraskan dinamika kedua-dua konsep ini dalam kehidupan seharian, kajian ini bertujuan untuk melihat pola representasi *halal* dan *haram* dalam perbahasan di Parlimen dengan memfokus pada trend kekerapan dan penggunaan *halal* dan *haram* dalam konteks perbahasan di Parlimen. Penggunaan *halal* dan *haram* yang meluas ini mengundang pula persoalan bagaimana penggunaan dan interpretasinya di Parlimen sebagai “badan perundangan bagi kerajaan persekutuan dan ia membuat undang-undang yang boleh dikuatkuasakan di seluruh negara” (<https://www.parlimen.gov.my/fungsi.html?uweb=web&>).

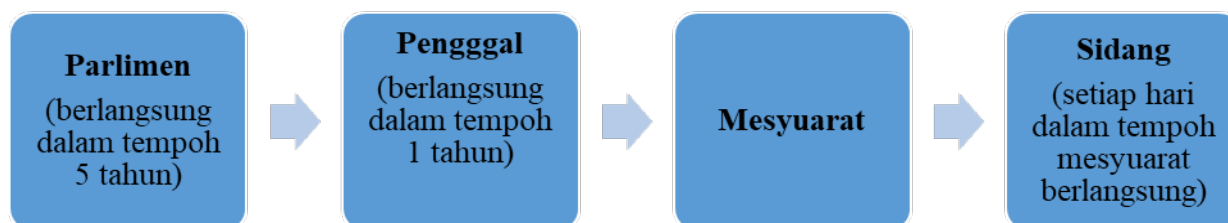
Ringkasnya, kajian ini bertujuan untuk memerihalkan representasi *halal* dan *haram* dalam wacana Parlimen Malaysia untuk (i) memaparkan trend penggunaan leksikal *halal* dan *haram* dalam 13 sesi Parlimen dan (ii) meneliti pola penggunaan *halal* dan *haram* dalam perbahasan di Parlimen.

PARLIMEN MALAYSIA

Parlimen merupakan badan perundangan tertinggi di Malaysia yang terdiri daripada tiga komponen iaitu Dewan Negara, Dewan Rakyat dan Seri Paduka Baginda Yang di Pertuan Agong. Korpus kajian ini terdiri dari prosiding Dewan Rakyat yang merupakan satu badan perundangan utama di Malaysia. Seramai 222 anggota Dewan Rakyat dipilih dari Pilihan Raya Umum Malaysia. Setiap Ahli Parlimen mewakili satu kawasan Parlimen (Portal Rasmi Parlimen Malaysia, 2018). Perbahasan parlimen di Dewan Rakyat dan Negara direkodkan dalam laporan rasmi yang dikenali sebagai Hansard. Rasional bagi pemilihan Parlimen sebagai data kajian adalah disebabkan oleh fungsi Parlimen dan Ahli Parlimen sebagai penggubal undang-undang dan pembuat dasar berkaitan isu-isu keselamatan, ekonomi dan kebajikan rakyat dan oleh yang demikian adalah penting untuk meneliti pandangan berkenaan *halal* dan

haram dari kaca mata penggubal undang-undang. Berikut ialah struktur Parlimen Malaysia yang dipaparkan dalam Rajah 1.

RAJAH 1. Struktur Parlimen Malaysia



HALAL

Halal merupakan satu aspek penting di dalam kehidupan seorang Muslim dan ianya turut memberi kesan kepada golongan bukan Islam. Perkataan *halal* yang berasal daripada perkataan Arab iaitu *حلال* yang membawa maksud dibenarkan, diterima ataupun dibolehkan dari sudut perundangan Islam. Pada hari ini, konsep di sebalik perkataan *halal* telah melalui satu evolusi dalam kehidupan Muslim. Konsep *halal* pada dekad kini kian meluas penggunaannya berbanding beberapa dekad terdahulu. Kajian oleh Norsimah dan Hishamudin (2015) menunjukkan bahawa lexis *halal* tidak terbatas kepada pemakanan sahaja tetapi telah berkembang kepada kehidupan, kekayaan, objek dan status sosial. Jika dahulu perkataan *halal* berpaksi domain agama, tetapi hari ini *halal* digunakan dengan begitu meluas dan merangkumi pelbagai aspek kehidupan sosial dan budaya seperti perbankan, kecantikan (kosmetik) bagi lebih kurang 18 juta masyarakat Islam di Malaysia. Menurut Jumaaton (2005), label *halal* sudah menjadi satu simbol global bagi kualiti dan pilihan cara hidup terutama sekali dalam perniagaan dan perdagangan. Memandangkan potensi industri *halal* yang besar dan kian berkembang, kerajaan telah mengambil pelbagai inisiatif untuk menjadikan Malaysia sebagai sebuah hub antarabangsa *halal* menjelang tahun 2020. 'Pasar Makanan Halal Global' mempunyai nilai pasaran yang besar dan ianya terdiri daripada farmasi *halal*, kosmetik, dan perkhidmatan lain.

Penggunaan label *halal* yang kian meningkat boleh dikaitkan dengan pandangan bahawa produk yang disediakan mengikut standard dan prosidur *halal* adalah lebih baik dari segi kualiti dan kebersihan (Burgman, 2007; Rajagopal et al., 2011; Azam 2016). Selain dari itu, konsep *halal* juga telah diperluaskan penggunaannya kepada industri seperti perbankan dan pelancongan. Industri-industri ini dilihat telah menggunakan istilah dan terma yang melibatkan konsep *halal* dalam penerangan berkenaan servis dan produk yang mereka tawarkan bertujuan untuk menarik perhatian pengguna yang beragama Islam (Yassine, 2014).

Konsep *halal* juga dikaitkan dengan komoditi. Volder (2015) menyatakan bahawa pengembangan komoditi *halal* di seluruh dunia telah meningkatkan nilai komersial produk *halal*. Pasaran komoditi yang dilabelkan sebagai *halal* juga telah berkembang dengan pesatnya di Malaysia dalam pelbagai sektor. Industri *halal* kini berkembang di luar sektor makanan dan merangkumi farmaseutikal, kosmetik, produk kesihatan, peralatan mandian dan alat perubatan serta komponen sektor perkhidmatan seperti logistik, pemasaran, media cetak dan elektronik, pembungkusan, penjenamaan, dan pembiayaan (Ab Talib et al., 2015). Menurut Omar et al. (2017), peningkatan jumlah penganut Islam juga telah menyumbang kepada pengembangan penggunaan konsep *halal* sebagai satu gaya hidup, antaranya dalam bidang kewangan (Butt &

Aftab, 2013), farmaseutikal (Mursyidi, 2013), pendidikan (Ahmad Sahir, 2014), penjagaan diri (Abdul Majid et al., 2015) dan pelancongan *halal* (Battour & Ismail, 2016). Selaras dengan itu, kerajaan Malaysia telah mengambil inisiatif untuk melaksanakan pengeluaran sijil *halal*. Fischer (2016) menjalankan kajian ke atas persijilan *halal* di Malaysia dan beliau mendapati Malaysia mempunyai persijilan, penyeragaman dalam pengeluaran sijil *halal* bagi perdagangan dan produk *halal*. Di dalam Akta Perihal Dagangan 2011 (Pesuruhjaya Penyemak Undang-Undang Malaysia, 2018), Jabatan Kemajuan Agama Islam Malaysia (JAKIM) telah memberikan definisi *halal* yang mencakupi produk dan perkhidmatan yang meliputi operasi perniagaan seperti pembungkusan, pemasaran, pengeluaran, logistik, perbekalan, pengendalian premis, penyembelihan dan sebagainya. Dalam bidang pemakanan pula kini konsep *halal* bukan hanya merujuk pada komoditi yang ‘bebas khinzir’ semata-mata malah merangkumi pelbagai bentuk aktiviti pemprosesan dan penghasilan bahan makanan seperti pengelmuksi dan kandungan makanan lain seperti gelatin, enzim, lesitin dan gliserin serta bahan tambahan makanan lain seperti penstabil, perasa, pewarna dan serbuk roti (Krishnan et al., 2017).

HARAM

Haram pula merupakan “perkara yang ditegah atau tidak dibenarkan oleh agama Islam” (Kamus Dewan Edisi Keempat, 2010). Dari segi fiqh, *haram* membawa maksud sesuatu perkara yang perlu ditinggalkan kerana ianya merupakan satu tuntutan syarak. Menurut Baalbaki (1993), perkataan *haram* atau حرام bermaksud pantang larang, tidak boleh dilanggar, tidak suci, tidak sihat, dosa dan kesalahan. Terdapat juga beberapa makna lain bagi perkataan *haram* yang membawa maksud tempat perlindungan, tempat suci, sebagai contohnya al-Haraman - Mekah dan Madinah yang merupakan tanah Haram. Menurut Zawannah et al. (2008), kebanyakan nas al-Quran dan hadis menafsirkan bahawa Islam amat menitik beratkan hal berkaitan *halal* dan *haram* kerana perkara-perkara yang *halal* dapat memberikan manfaat manakala perkara yang *haram* pula memberikan mafsadah ataupun kerosakan dan kebinasaan kepada manusia.

Kebanyakan kajian lampau berkenaan konsep *haram* dalam Islam lebih tertumpu kepada makanan memandangkan agama Islam telah menggariskan peraturan dan undang-undang yang jelas berkenaan makanan termasuk dari sumber *haram*, contohnya penggunaan sumber makanan *haram* di dalam pemprosesan makanan di Malaysia (Mohd Izhar et al., 2015) dan kesalahan dalam melabel daging *haram* sebagai *halal* (Chuah, et al., 2016). Kajian Mokhtar dan Munis (2017) pula membincangkan mengenai fatwa di Malaysia yang berkaitan dengan haiwan yang *halal* dan *haram*.

Konsep *haram* juga tidak terikat dengan konsep makanan dan perbuatan semata-mata. Terdapat juga kajian berkaitan *haram* yang melibatkan penelitian mengenai mata wang kripto, kajian mengenai bunuh diri sebagai satu jihad yang dilihat sebagai *haram* (Burki, 2011) serta penelitian konsep *halal* dan *haram* dalam budaya orang Islam (Jallad, 2008). Kajian berkenaan konsep *haram* turut dilaksanakan dalam penyelidikan berkenaan bahan terlarang (*haram*) dalam produk perubatan seperti kajian Muhammad Mustaqim et al. (2013). Selain itu, Nooraslinda et al. (2013) turut membuat kajian berkenaan unsur-unsur *haram* dalam industri perbankan.

Selain kajian berkenaan konsep *halal* dan *haram*, terdapat juga kajian lalu yang menggunakan pendekatan berpandukan korpus untuk meneliti konsep *halal* dan *haram* menerusi kaca mata linguistik yang menggunakan pendekatan linguistik korpus. Norsimah dan Hisamudin (2012) menggunakan analisis berpandukan korpus untuk mengkaji prosodi semantik bagi leksikal *halal*. Menurut kajian tersebut, *halal* dapat dikaitkan dengan kehidupan, kekayaan, objek dan status. Selain dari itu, Adlina dan Wan Nor Fasiah (2020), Ariffin et al.

(2019) contohnya menggunakan analisis berasaskan korpus untuk menjalankan kajian terhadap konsep *halal* di dalam wacana untuk mempromosikan produk dan meneliti tumpuan linguistik bagi mempromosikan produk *halal* di Malaysia. Hassanein & Mahzari (2021) pula menggunakan pendekatan berasaskan korpus untuk melihat penggunaan peribahasa bagi dialek Mesir dan Saudi. Dapatan kajian ini mendapati perkataan *halal* digunakan bersama perkataan *haram* seperti kekayaan dan kehidupan yang berkait dengan *halal* dan *haram*.

Tidak dapat dinafikan pelbagai kajian berkaitan *halal* dan *haram* telah dijalankan yang merangkumi dari perbagai sudut. Kesimpulannya, kedua-dua konsep ini, *halal* dan *haram*, mewakili undang-undang Islam yang mengatur setiap aspek kehidupan seseorang, dan merupakan dikotomi dalam Islam berkenaan hak dan kesalahan yang tidak boleh dilakukan dan oleh itu membentuk kesedaran kolektif masyarakat Islam (Jallad, 2008). Oleh yang demikian, kajian ini membentangkan pandangan ahli politik berkaitan *halal* dan *haram* dalam wacana perbahasan di Parlimen iaitu satu badan perundangan yang tertinggi di Malaysia.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini mengadaptasi reka bentuk kajian kaedah gabungan (*mixed methods*) yang merupakan satu integrasi dan sinergi penggunaan data kuantitatif dan kualitatif dalam satu kajian. Dengan mengambil pendekatan berpandukan korpus, analisis kuantitatif digunakan untuk memapar dan menganalisis trend penggunaan perkataan *halal* dan *haram*, sementara itu analisis kualitatif digunakan untuk menganalisis konteks penggunaan *halal* dan *haram* dalam wacana Parlimen Malaysia. Penggunaan kaedah gabungan ini mampu memperdalamkan kefahaman tentang sifat bahasa politik dari perspektif linguistik dan sains politik (Partington, 2013).

DATA KAJIAN

Sumber data bagi kajian ini ialah *Malaysian Hansard Corpus* (selepas ini MHC). MHC telah dibina oleh Imran Ho et al. (2017) dan mengandungi laporan *verbatim* perbahasan Parlimen di Dewan Rakyat dari sidang Parlimen pertama pada tahun 1959 sehingga ke sidang Parlimen ke 13 yang berakhir pada tahun 2018. Pada masa data ini dikumpulkan, MHC mengandungi sejumlah 157 juta perkataan dari 3,511 prosiding Parlimen Malaysia.

Pakej perisian WordSmith Tools versi ke 5 (Scott, 2008) pula telah digunakan untuk memproses dan menganalisis data kajian. Perisian ini mampu meneroka korpus kajian dengan tujuan menghasilkan pengiraan kekerapan dan statistik yang relevan bagi mencapai objektif kajian.

PROSEDUR

Terdapat dua prosedur utama dalam kajian ini bagi mencapai objektif pertama dan kedua kajian. Prosedur pertama dijalankan untuk menjana data bagi melakar kelok atau trend kekerapan penggunaan perkataan *halal* dan *haram* merentas 60 tahun prosiding Parlimen Malaysia. Trend ini dilakar berasaskan kekerapan relatif (kekerapan per juta perkataan/token) perkataan *halal* dan *haram* yang wujud dalam setiap parlimen. Kekerapan relatif ini diperolehi menerusi langkah-langkah berikut. Pertama, kekerapan perkataan *halal* dan *haram* bagi setiap parlimen dikenal pasti. Kekerapan mentah ini diperolehi dari senarai perkataan yang dijana oleh WordSmith Tools bagi setiap parlimen. Kekerapan mentah ini perlu diubah kepada Kekerapan relatif sebelum pola sebenar *halal* dan *haram* dapat dipaparkan. Kekerapan relatif *halal* dan *haram* dalam setiap parlimen dikira melalui proses normalisasi dengan menggunakan formula berikut (Baker, 2010, hlm. 20):

$$\text{Kekerapan relatif} = \frac{\text{kekerapan mentah perkataan yang dikaji}}{\text{Jumlah perkataan (token) dalam korpus yang dikaji}} \times 1,000,000$$

Proses normalisasi ini perlu dilakukan supaya perbandingan di antara korpus yang mempunyai berlainan saiz dapat dilakukan dengan tepat dan adil (McEnery dan Hardie, 2012). Kekerapan relatif *halal* dan *haram* dari setiap parlimen kemudiannya digunakan untuk melakar dan seterusnya memapar trend penggunaan *halal* dan *haram* tersebut merentas 60 tahun prosiding Parlimen Malaysia (rujuk Rajah 2).

Prosedur kedua pula dijalankan untuk mengungkap representasi *halal* dan *haram* dalam wacana Parlimen Malaysia. Terdapat dua sub-prosedur di sini iaitu penjanaan konkordans dan penjanaan kolokasi.

PENJANAAN KONKORDANS

Konkordans adalah satu daftar senarai semua kejadian perkataan atau terma tertentu di dalam sesebuah korpus (Baker, 2010). Terma ini dipaparkan dalam konteks penggunaannya. Konkordans sering juga disebut sebagai kata kunci dalam konteks (*Key Word in Context* atau KWIC). Kata kunci di sini merujuk kepada terma atau perkataan yang dikaji. Kajian ini menggunakan perisian WordSmith Tools untuk menjana konkordans bagi perkataan *halal* dan *haram* bagi setiap sesi parlimen, maka *halal* dan *haram* adalah kata kunci atau *node word* bagi kajian ini. Analisis konkordans yang dijalankan ke atas konkordans *halal* dan *haram* bertujuan untuk menyemak makna dalam konteks penggunaan kedua-dua perkataan tersebut di dalam korpus MHC. Selain dari makna, analisis ini turut membolehkan pola linguistik perkataan yang dikaji dikenal pasti.

PENJANAAN KOLOKASI

Kolokasi adalah satu fenomena bahasa di mana satu perkataan tertentu itu (katakan A) akan sering mendampingi atau sering muncul bersama atau di sekitaran satu perkataan tertentu lain (katakan B) secara lazim (Baker, 2010). Perkataan A digelar kolokat, sementara perkataan B pula digelar perkataan nodus (PN) iaitu item lexis yang dikaji di dalam sesebuah kajian linguistik korpus. Lazimnya satu PN akan mempunyai lebih dari satu kolokat. Kolokasi atau perdampingan lazim bagi dua perkataan berlainan dalam sesuatu korpus boleh ditentukan secara statistik.

Kajian ini mengenal pasti kolokat bagi *halal* dan *haram* menggunakan pendekatan berasaskan frekuensi. Terdapat dua kriteria yang perlu dipenuhi terlebih dahulu sebelum kolokat kepada sesuatu PN dapat dijana iaitu:

- (i) Kekuatan kolokasi antara calon kolokat dan PN
- (ii) Kekerapan minima kemunculan bersama calon kolokat dan PN

Kajian ini menggunakan pengukuran statistik yang digelar skor *Mutual Information* (MI) untuk mengukur kekuatan perkaitan antara perkataan. Skor MI yang lebih tinggi bermaksud perkaitan yang lebih kuat dan dengan itu hubungan yang lebih koheren antara perkataan. Simpson-Vlach dan Ellis (2010), Salazar (2014) dan Hunston (2002) mencadangkan skor pada aras MI 3.0 dan ke atas mampu mengesan perkaitan kata yang kuat. Oleh itu, kami memutuskan untuk menetapkan skor MI minimum pada 3.00 dan ke atas sebagai syarat menjadi kolokat.

Dari segi kekerapan kemunculan pula, tiada kesepakatan dalam penentuan kekerapan minima kemunculan gabungan perkataan secara mutlak. Walaupun demikian, Biber et al. (1999) dan Simpson-Vlach dan Ellis (2010) mencadangkan kekerapan minima pada julat kekerapan antara 10 hingga 40 per sejuta perkataan. Sementara itu McEnery (2006) menggunakan kekerapan minima pada kekerapan 5 kali per sejuta perkataan. Kajian ini memutuskan untuk menetapkan had kekerapan minimum pada 5 kali per juta perkataan bagi memastikan lebih banyak kolokat yang relevan dapat dijanakan.

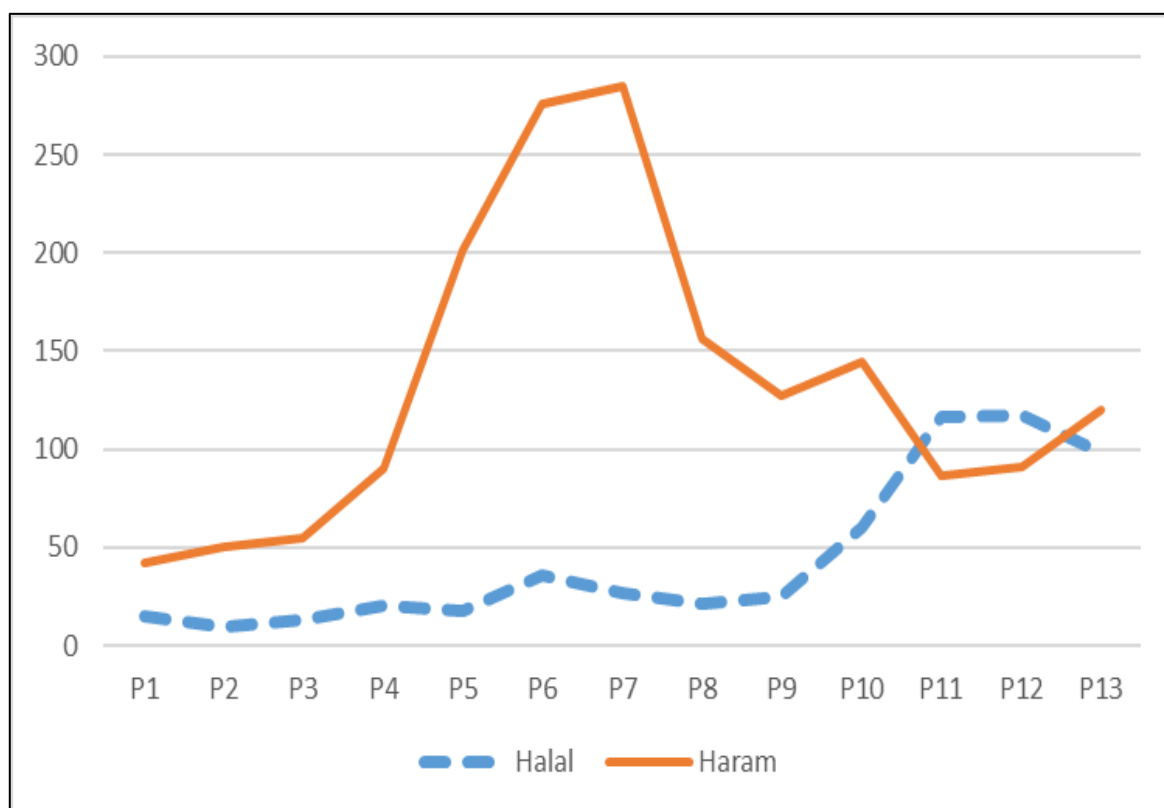
Ringkasnya terdapat dua kriteria utama yang perlu dipenuhi oleh sesuatu perkataan untuk menjadi kolokat bagi perkataan *halal* dan *haram* iaitu nilai skor MI pada nilai 3 dan ke atas dan kekerapan kemunculan minima adalah pada 5 kali per juta perkataan. Selepas itu analisis untuk mencari pola hubungan semantik di antara set kolokat dan PN *halal* dan *haram* dijalankan. Pola hubungan struktur semantik akan mengungkap representasi *halal* dan *haram* dalam korpus MHC.

ANALISIS KAJIAN

PENGGUNAAN *HALAL* DAN *HARAM* DALAM PERBAHASAN PARLIMEN

Penggunaan lexis *halal* dan *haram* dapat dikesan dari awal iaitu P1 (P merujuk kepada Parlimen) dan sehinggalah ke P13. Ini dapat dibuktikan dalam Rajah 2.

RAJAH 2. Trend *halal* dan *haram* dalam MHC



N-gram dalam Rajah 2 adalah berdasarkan kekerapan penggunaan lexis *halal* dan *haram* yang dinormalisasikan sepanjang 13 sesi Parlimen (1959-2018) dan jelas menunjukkan perbezaan pola penggunaan yang ketara antara kedua lexis tersebut. Penggunaan lexis *haram* adalah lebih menonjol berbanding lexis *halal* dengan terdapatnya pola turun naik yang ketara

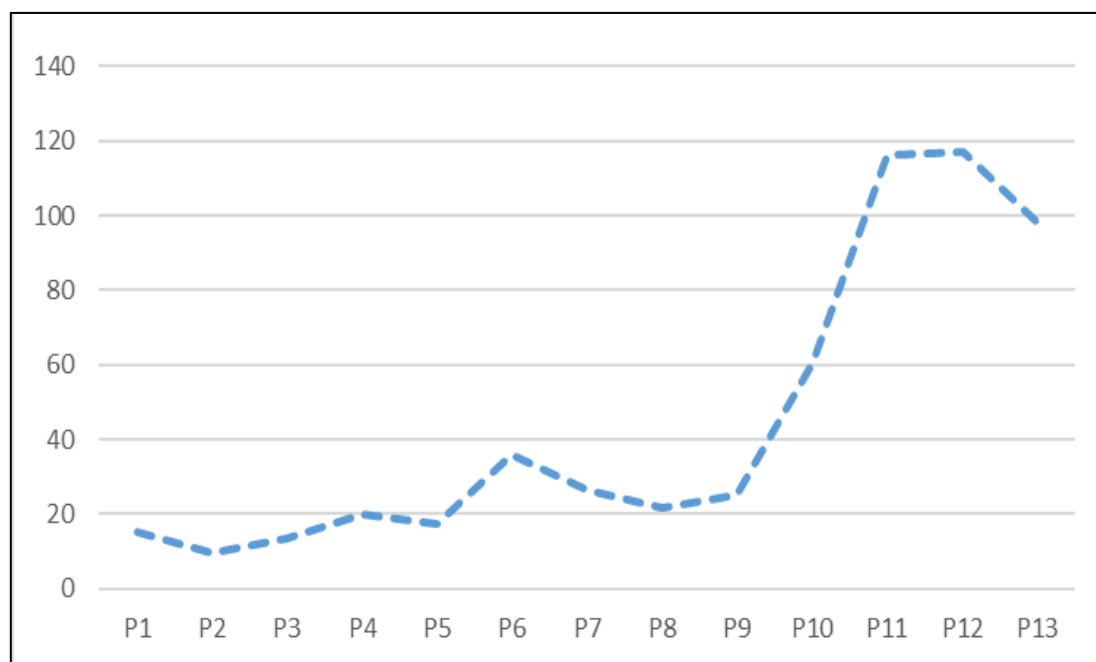
seperti puncak penggunaannya di P7(285) dan selepas itu menurun dalam sesi-sesi Parlimen seterusnya. Penggunaan leksis *haram* mula meningkat semula di P12 (90) dan terus meningkat di P13 (119).

Manakala pola penggunaan *halal* adalah lebih konsisten dan tetap berbanding *haram*. Di peringkat permulaan iaitu di P1 *halal* dikesan penggunaannya tetapi agak minimum iaitu sebanyak 15 (kiraan mengikut keberlakuan per sejuta perkataan). Pada sesi-sesi berikutnya perbincangan yang melibatkan *halal* juga agak minimum dan mendatar sehinggalah P9. Peningkatan mula dikesan pada P9 (25) dan terus mencapai kemuncaknya di P11 (116) dan P12 (117) dan menurun sedikit pada P13 (98).

TREND PENGGUNAAN HALAL DI PARLIMEN

Penelitian trend *halal* memfokus pada P1 iaitu permulaan Parlimen dan seterusnya pada P9 apabila penggunaan leksis *halal* mula meningkat sehingga kemuncaknya di P11 dan P12. Penggunaan leksis *halal* mula menurun di P13.

RAJAH 3. Trend *halal* dari P1 hingga P13



Di dalam P1, perbincangan yang berkaitan dengan *halal* adalah berkisar dalam domain keagamaan kerana sering berkait dengan hukum seperti hukum *halal* atau *haram* sesuatu objek atau perkara. Ini dikesan apabila *halal* hanya berkolokasi dengan 3 kolokat kata nama iaitu 'wang', 'chara' dan 'perkara' dan contoh penggunaannya adalah seperti berikut:

JADUAL 1. Konkordans *halal* dan 'wang' di P1

manusia lupa, kita ma'afkan dia (Ketawa). Lagi satu perkara berkenaan dengan wang halal, wang haram. Tuan Yang di-Pertua, dan wang yang mashbuh, dia berkehendakkan sa-lama 20 tahun dengan menubuhkan Pejabat Zakat dan Fitrah kerana mencari wang halal sebab hendak memberi pelajaran kepada anak2 orang Islam, membena tempat2 ibadat, dengan memberikan pelajaran kepada anak kita itu. Dari mana kita boleh dapat wang halal untuk memberi pelajaran anak kita itu. Kita memandang kepada negara yang supaya semua rumah2 ibadat dalam negeri kita ini di-bena daripada wang yang halal, yang jernih, yang bersej dan yang puteh safe; tidak ada orang yang hendak an ada lagi rasa ragu2 dari mana2 pehak juga pun sama ada wang daripada Lembaga itu halal atau haram. Sa-lain daripada kandungan yang di-masokkan dalam Rang Undang2 ini tidak ada harta yang tidak mashbuh, melainkan ayer hujan, itu yang benar2 100 peratus halal: wang yang di-mu'amalahkan dalam pasar (market) hari ini semua wang orang yang dapat menerima pelajaran. Kalau sa-kira-nya dapat kita mencari wang yang halal saya chukup shukur. Negeri Perlis telah berikhtiar sa-lama 20 tahun dengan Ugama Johor ada me- ngeluarkan satu risalah khas berkenaan dengan keharusan dan halal-nya meng- gunakan wang hasil daripada loteri itu. Kalau saya hendak ulangkan balek

Kalau sa-kira-nya dapat kita mencari wang yang halal saya chukup shukur. Negeri Perlis telah berikhtiar sa-lama 20 tahun dengan menubuhkan Pejabat Zakat dan Fitrah kerana mencari wang halal sebab hendak memberi pelajaran kepada anak2 orang Islam, membena tempat2 ibadat, tetapi tidak juga dapat Berjaya.

- 30 April 1962

Bermula di P9 pula penggunaan *halal* telah menunjukkan trend yang berbeza. *halal* bukan lagi hanya terikat dalam domain keagamaan tetapi telah melangkah ke domain ekonomi khususnya dalam penyediaan makanan tetapi masih berpaksi dalam domain agama. Ini dibuktikan dengan kolokat yang sering berkolokasi dengan *halal* terdiri daripada 'gelatin' dan 'makanan'.

JADUAL 2. Konkordans *halal* dan 'gelatin' di P9

dan coklat yang berada di pasaran mempunyai agar gelatin yang tidak halal dijual berleluasa di pasaran. Jika sedar, apakah tindakan yang telah keperluan penggunaan kapsul untuk ubat-ubatan dari sumber gelatin yang halal bagi orang Islam mengikut hukum syarak. Dalam hal ini Kementerian . Kalau gelatin itu dibuat daripada binatang yang halal, gelatin itu menjadi halal. Kalau gelatin itu dibuat daripada binatang yang haram ia menjadi gula-gula getah ataupun coklat yang dikatakan ada gelatin yang tidak halal, saya berharap supaya Yang Berhormat serahkan kepada pihak ini ada dua keadaan. Kalau gelatin itu dibuat daripada binatang yang halal, gelatin itu menjadi halal. Kalau gelatin itu dibuat daripada binatang

Timbalan Menteri Kesihatan [Dato' Dr.Siti Zaharah binti Haji Sulaiman]: Tuan Yang di- Pertua, Kementerian Kesihatan sedar akan keperluan penggunaan kapsul untuk ubat-ubatan dari sumber gelatin yang halal bagi orang Islam mengikut hukum syarak. Dalam hal ini Kementerian Kesihatan menetapkan bahawa semua pembekal dikehendaki memastikan ubat-ubatan dan kapsul yang dibekal untuk kegunaan di institusi di bawah pentadbiran Kementerian Kesihatan adalah dari sumber halal.

- 28 April 1997

Di samping itu, perbincangan berkenaan *halal* juga telah memasuki fasa formalisasi dengan perbincangan mengenai 'sijil' dan 'logo' *halal*. Ini dapat dilihat dalam contoh-contoh berikut:

JADUAL 3. Konkordans *halal* dan 'logo' di P10

memaksa semua kilang atau premis pengeluar makanan menggunakan pengenalan logo halal. Walau bagaimanapun, pihak kerajaan sentiasa menggalakkan mereka supaya Hal Ehwal Pengguna mengenai kesalahan pengilang-pengilang yang tidak menggunakan logo 'halal' pada makanan mereka yang keluar, sedangkan makanan mereka tidak begitu baik, No. 9 - Y.B. Tuan Lau Nguan Siew [Sandakan] tidak hadir] 10 DR.23.10.1996 LOGO.TANDA 'HALAL' MAKANAN YANG MERAGUKAN - TINDAKAN 10. Puan Sukinam Domo [Batang kempen kesedaran dan pemahaman tentang pentingnya pihak pengilang menggunakan logo halal untuk membantu pengguna Islam di dalam memilih makanan yang benar-benar terjamin logo tanda halal, kemudian peringkat akhir ini kita telah mengeluarkan logo tanda halal dan mereka yang hendak mengeluarkan daging dan sebagainya mestilah mendapat ia mengikut peraturan yang kita kehendaki, masa itu kita belum mengeluarkan logo tanda halal, kemudian peringkat akhir ini kita telah mengeluarkan logo tanda halal dan mereka yang dan bahan itu. Apabila didapati benda itu halal, kita akan benarkan dan keluarkan logo 'halal'. MEMBENDUNG GEJALAINFLASI 9. Dr. Tan Seng Giaw [Kepong] minta Menteri di negara ini terjamin halal. Antaranya adalah seperti berikut: (i) pelaksanaan sijil dan logo 'Halal' kerajaan yang mula diperkenalkan oleh Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM)

Sijil ini, pada mulanya pada tahun 1982, kita hanya mengeluarkan surat kebenaran kepada pengusaha-pengusaha penyembelihan daging, kita mengatakan bolehlah mengeluarkan daging ataupun ayam kerana ia mengikut peraturan yang kita kehendaki, masa itu kita belum mengeluarkan logo tanda halal, kemudian peringkat akhir ini kita telah mengeluarkan logo tanda halal dan mereka yang hendak mengeluarkan daging dan sebagainya mestilah mendapat pengesahan dan tanda halal itu mestilah juga mendapat persetujuan dari kita. Jadi, pada hakikatnya kebanyakan sekarang menggunakan logo yang disahkan oleh kita.

- 7 Mei 1998

Pada perbahasan yang berkaitan dengan *halal* dalam P10, isu yang diketengahkan ialah usaha untuk menjadikan Malaysia sebagai 'hub' *halal*. Oleh yang demikian, perbincangan berkaitan *halal* sering dikaitkan dengan 'logo', 'label', 'sijil' dan 'pensijilan'. Oleh kerana

‘pensijilan’ dan perkara-perkara yang berkaitan dengannya melibatkan prosedur yang dipantau oleh badan tertentu, maka perbincangan berkenaan ‘pensijilan halal’ dikaitkan juga dengan JAKIM yang antara lain tugasnya berkaitan “makanan dan barang guna orang Islam” (<http://www.islam.gov.my/mengenai-jakim/profil-jakim/sejarah>).

JADUAL 4. Konkordans *halal* dan ‘sijil’ di P11

halal setelah buat ujian makmal dan sebagainya, keluarkan sijil halal tetapi sijil halal yang digunakan Sijil Halal JAKIM, itu telah diputuskan oleh kerajaan. mana promosi kita untuk memberi sijil menggalakkan orang memohon sijil halal. Kalau kita lihat di hotel-hotel misal kata masih persoalan. Adakah hotel yang tertera di sana dengan produk-produk yang dikatakan mempunyai sijil halal dari JAKIM tetapi sebenarnya sijil yang sebenarnya tidak diberikan oleh sebenarnya yang harus dilihat oleh kerajaan dalam mengeluarkan sijil-sijil ‘Halal’ kepada manufacturing ataupun kilang-kilang kita. Saya kalau boleh, keselamatan telah direka oleh SIRIM yang akan diletakkan di atas sijil-sijil halal supaya ia tidak dapat dipalsukan pada Jun ini. Yang kedua, pada masa

Maknanya kita akan seragamkan satu sahaja sijil halal iaitu “Halal JAKIM”. Tetapi oleh kerana kuasa pengeluaran sijil halal ini dilakukan oleh kerajaan negeri, jadi kuasa ini masih lagi oleh kerajaan negeri tetapi kerajaan negeri hanya meluluskan halal setelah buat ujian makmal dan sebagainya, keluarkan sijil halal tetapi sijil halal yang digunakan Sijil Halal JAKIM, itu telah diputuskan oleh kerajaan.

- 29 Mac 2006

Selaras dengan usaha untuk menjadikan Malaysia sebagai hub *halal*, fokus dan fungsi *halal* dalam perbincangan Parlimen terutamanya dalam sesi-sesi seterusnya iaitu P11, P12 dan P13 telah bertukar. Dalam P11, P12 dan P13, *halal* telah mula dibincangkan dalam domain yang berbeza dan *halal* mula dikaitkan sebagai satu industri dengan penubuhan Malaysian International Halal Showcase (MIHAS)

JADUAL 5. Konkordans *halal* dan ‘MIHAS’ di P11

geran pelancaran RM25 juta, Malaysia International Halal Showcase (MIHAS) dan World Halal Forum diteruskan sebagai acara tahunan. SME Bank diperuntukkan RM20 juta Kemajuan Industri Halal telah diberi geran pelancaran RM25 juta, Malaysia International Halal Showcase (MIHAS) dan World Halal Forum diteruskan sebagai acara tahunan. SME. Ini semua kita buat dan kita juga mempromosi melalui MIHAS, Malaysia International Halal Showcase yang terbesar di dunia yang dibuat di sini dan tiap-tiap kali bila showcase dunia serta menyokong pelaburan di dalam sektor halal Malaysia. Malaysian International Halal Showcase (MIHAS) serta World Halal Forum 2006 yang telah mendapat sambutan telah berjaya menarik penyertaan sebanyak 127 syarikat bagi Malaysian International Halal Showcase (MIHAS) 2005. MIHAS-MATRADE Trade Matching Program di MIHAS sektor halal Malaysia. Malaysian International Halal Showcase (MIHAS) serta World Halal Forum 2006 yang telah mendapat sambutan memberangsangkan akan diteruskan

Langkah-langkah yang dicadangkan untuk memajukan industri halal di sambut baik oleh pengusaha-pengusaha kecil dan sederhana (SME). Langkah-langkah ini termasuklah penubuhan Perbadanan Kemajuan Industri Halal telah diberi geran pelancaran RM25 juta, Malaysia International Halal Showcase (MIHAS) dan World Halal Forum diteruskan sebagai acara tahunan. SME Bank diperuntukkan RM20 juta untuk memberi pinjaman kepada usahawan yang membangunkan produk halal dan peruntukan RM50 juta lagi bagi penyediaan tapak pameran halal di beberapa buah negeri.

- 13 September 2006

DOMAIN SEMANTIK KOLOKASI *HALAL*

Dalam menjelaskan domain semantik penggunaan *halal*, penelitian akan ditumpukan pada kolokasi kata nama bagi *halal*. Berdasarkan kolokasi yang telah dijana bagi kata nodus *halal*, empat domain semantik telah dikenal pasti. Domain-domain tersebut adalah (i) *halal* + komoditi, (ii) *halal* + pensijilan, (iii) *halal* + pemasaran (ekonomi) dan (iv) *halal* + gaya hidup.

(i) *halal* + komoditi

Tepat dan bersesuaian dengan fungsi utama bagi *halal* dalam menentukan kebolehterimaan sesuatu benda (kata nama), *halal* paling kerap berkolokasi dengan ‘makanan’. *halal* paling kerap berkolokasi bersama ‘makanan’ dari P9 sehingga P13. Objek makanan yang sering berkolokasi bersama *halal* ialah ‘gelatin’. Ini tidak menghairankan kerana status *halal* bagi ‘gelatin’ yang digunakan dalam makanan dan ubat-ubatan sering diperbincangkan. Status *halal* dalam ubat-ubatan juga sering

diperbincangkan apabila ‘farmasutikal’ sering berkolokasi dengan *halal*. Komoditi lain yang sering berkolokasi dengan *halal* ialah ‘kosmetik’. Ini selari dengan banyak pemasaran kosmetik tempatan yang menggunakan tagline ‘mesra wuduk’. Di dalam kategori ini didapati jenis komoditi yang digunakan bersama *halal* telah bertambah. *Halal* bukan sahaja digunakan bersama ‘makanan’ tetapi *halal* juga digunakan bersama komoditi lain seperti ubat-ubatan ‘farmaseutikal’ dan ‘kosmetik’. Peningkatan penggunaan label *halal* ini juga tidak menghairankan kerana label *halal* juga menarik perhatian bukan Muslim dan peningkatan permintaan di seluruh dunia. Mengikut laporan *State of the Global Islamic Economy Report 2018/19* yang dikeluarkan oleh Thomson Reuters and Dinar Standard, nilai pasaran ekonomi *halal* global dijangka meningkat ke \$3 trillion pada tahun 2023 (Tho, 2019).

Berikut ialah contoh penggunaan *halal* dan ‘makanan’ dalam P13:

JADUAL 6. Konkordans *halal* dan makanan di P13

daripada segi food tourism kita, memang kita ada kepelbagaian. Ada **makanan halal**, ada **makanan** tidak halal. Jadi kalau makanan tidak halal itu tidak kepada sebahagian daripada **makanan-makanan** dengan meluluskan tanda **halal** mereka. Jadi soalan saya, adakah negara kita mengiktiraf tanda-tanda majoriti adalah Muslim, yang diperlukan satu notis bahawa ada **makanan** tidak **halal** dalam **makanan** di pasaran. Ertinya peraturan yang perlu kita buat ialah kita, memang kita ada kepelbagaian. Ada **makanan** halal, ada **makanan** tidak **halal**. Jadi kalau makanan tidak halal itu tidak dipromosikan dalam Thailand. Thailand lebih tertumpu kepada **makanan** tetapi kita empat produk **halal** iaitu pertamanya, **makanan** sudah tentu; nombor duanya, farmaseutikal; (NCR) bagi program pengeluaran **makanan** dan pembangunan industri **makanan halal** di Sarawak. Untuk makluman Yang Berhormat, FELCRA Berhad telah (NCR) bagi program pengeluaran **makanan** dan pembangunan industri **makanan halal** di Sarawak Mohon penjelasan. Terima kasih kerana terus giat

Ertinya dalam konteks negara Malaysia yang rakyatnya majoriti adalah Muslim, yang diperlukan satu notis bahawa ada makanan tidak halal dalam makanan di pasaran.

- 27 Mac 2014

(ii) *halal* + pensijilan

Bagi kategori *halal* + pensijilan pula, kolokat yang berkolokasi dengan *halal* adalah kata nama yang berkaitan dengan proses penganugerahan status *halal* kepada mana-mana entiti. Antara kolokat yang sering dikaitkan ialah ‘logo’ (P9, P10, P11, P12 & P13), ‘sijil’ (P9, P10, P11, P12 & P13), ‘certificate’ (P10, P11, P12 & P13) dan JAKIM (P10, P12 & P13). Logo *halal* dan certificate/sijil *halal* adalah dua objek penting dalam penganugerahan status *halal* oleh JAKIM. Kemuncak perbincangan berkenaan ‘logo’ dan ‘sijil’ ialah pada P11 dan P12 dan ini dibuktikan apabila ‘logo’ dibangkitkan sebanyak 219 kali di P11 dan 203 kali pada P12. Bagi ‘sijil’ pula dibangkitkan sebanyak 177 kali pada P11 dan 331 kali pada P12. Berikut adalah contoh penggunaan *halal* dengan ‘logo’ dan ‘JAKIM’:

JADUAL 7. Konkordans *halal* dan ‘logo’ di P9

logo tanda halal, kemudian peringkat akhir ini kita telah mengeluarkan logo tanda halal dan mereka yang hendak mengeluarkan daging dan sebagainya mestilah dan bahan itu. Apabila didapati benda itu halal, kita akan benarkan dan keluar logo ‘halal’. MEMBENDUNG GEJALAINFLASI 9. Dr. Tan Seng Giaw [Kepong] minta peraturan yang kita kehendaki, masa itu kita belum mengeluarkan logo tanda halal, kemudian peringkat akhir ini kita telah mengeluarkan logo tanda halal dan kesedaran dan pemahaman tentang pentingnya pihak pengilang menggunakan logo halal untuk membantu pengguna Islam di dalam memilih makanan yang benar-benar Pengguna mengenai kesalahan pengilang-pengilang yang tidak menggunakan logo ‘halal’ pada makanan mereka yang keluar, sedangkan makanan mereka tidak begitu semua kilang atau premis pengeluar makanan menggunakan pengenalan logo halal. Walau bagaimanapun, pihak kerajaan sentiasa menggalakkan mereka supaya - Y.B. Tuan Lau Ngan Siew [Sandakan] tidak hadir] 10 DR.23.10.1996 LOGO.TANDA ‘HALAL’ MAKANAN YANG MERAGUKAN - TINDAKAN 10. Puan Sukinam Domo

Tuan Yang Di-Pertua, memang ada kedapatan oleh Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna mengenai kesalahan pengilang-pengilang yang tidak menggunakan logo ‘halal’ pada makanan mereka yang keluar, sedangkan makanan mereka tidak begitu baik, tetapi tidak banyak. Tetapi kadangkala kita dapat juga di antara barang yang mereka letak itu dalam setor yang sama.

16 Julai 1996

JADUAL 8. Konkordans *halal* dan ‘JAKIM’ di P12

Berhubung dengan saranan supaya JAKIM memastikan integriti dalam persijilan Halal, JAKIM sememangnya mementingkan integriti pegawai-pegawai yang perkara ini perkembangan terkini ialah hanya tanda ataupun simbol JAKIM Halal yang dikeluarkan oleh JAKIM adalah simbol yang sah. Dan ini akan sebagai halal tetapi tidak menggunakan logo halal JAKIM atau badan pensijilan halal yang diiktiraf oleh JAKIM adalah dilarang untuk dibekalkan di Malaysia. diwajibkan untuk mendapatkan sijil halal oleh JAKIM dan menggunakan logo halal JAKIM. Namun demikian bagi barangan atau makanan luar negara yang masih lagi berada di JAKIM, bertugas di JAKIM tentang penguatkuasaan logo halal JAKIM. Sebagaimana yang telah diisytiharkan bahawa JAKIM akan

Dalam masa yang sama logo *halal* yang dikeluarkan oleh JAKIM mendapat pengiktirafan yang cukup tinggi di negara-negara Islam.

- 25 Jun 2012

(iii) *halal* + pemasaran (ekonomi)

Dengan peningkatan dan peluasan penggunaan *halal* dalam pelbagai sektor, secara logiknya fasa seterusnya ialah fasa pemasaran komoditi yang menggunakan label *halal*. Usaha-usaha pemasaran ini dilihat apabila *halal* sering berkolokasi bersama ‘MIHAS’ (P11, P12 & P13), ‘FEST’ (P13) dan ‘HUB’ (P11, P12 & P14). MIHAS (Malaysian International Halal Showcase), Festival Halal dan HUB Halal adalah antara usaha-usaha kerajaan menjadikan Malaysia sebagai ‘pemain utama’ dalam industri *halal*. Menurut Neo (2018), Malaysia dikenali sebagai sebuah hub *halal* yang mengeksport produk *halal* berjumlah USD8.58 setiap tahun. Berikut adalah contoh usaha pemasaran bagi produk *halal*:

JADUAL 9. Konkordans *halal* dan ‘hub’ di P12

apabila permintaan agak menggalakkan terhadap kempen halal hub ini, kesan halal hub daripada kalangan masyarakat ramai sampai ke peringkat antarabangsa sebab itu kita berbangga apabila permintaan agak menggalakkan terhadap kempen halal hub ini, kesan halal hub daripada kalangan masyarakat ramai sampai ke sektor perubatan ini untuk dibawa bersama-sama menyertai dalam program halal hub, itu satu perkara. Keduanya ialah mengenai perubatan tradisional ini juga lambat tadi. Cuma Yang Berhormat, apabila Yang Berhormat timbulkan tentang halal hub dan sebagainya, saya berharap Yang Berhormat tidak keliru bahawa

Saya ingin menyentuh dalam kesempatan ini apakah kita atau pihak-pihak yang lebih berkenaan dan bertanggungjawab cuba mengambil peluang untuk menengahkan industri halal hub ini di peringkat antarabangsa

- 6 April 2010

(iv) *halal* + gaya hidup

Dalam menengahkan gaya hidup yang dibatasi oleh konsep *halal*, kolokat yang sering didapati berkolokasi dengan *halal* ialah ‘perhotelan’ (P12), ‘cruise’ (P13), ‘trainer’ (P13) dan ‘ekosistem’ (P12 & P13). Pelbagai usaha dilakukan bagi menengahkan *halal* sebagai satu gaya hidup dan antaranya ialah penawaran hotel mesra Muslim Malaysia mengikut standard yang telah ditentukan seperti *MS2610: 2015 Muslim Friendly Hospitality Services – Requirements, Crescenting Standard dan Salam Standard* (Mohammad Zaini et al., 2020). Di samping itu, usaha menjadikan *halal* sebagai satu gaya hidup diperkuatkan lagi apabila pihak kerajaan mewujudkan *Halal Professional Board (HPB)* bagi melatih ‘trainer halal’, ‘konsultan halal’ dan ‘eksekutif halal’. Perbincangan ini banyak dibincangkan pada P13. Perbincangan berkenaan gaya hidup yang berlandaskan konsep *halal* hanya mula diperbincangkan di P12 dan P13. Ini adalah satu peningkatan atau usaha yang natural kerana satu ‘ekosistem’ yang berasaskan konsep *halal* hanya dapat dibangunkan selepas konsep *halal* diperketatkan perlaksanaannya seperti dalam makanan dan ubat-ubatan yang *halal*, distrukturkan perlaksanaannya seperti proses pensijilan *halal*, dipromosikan dengan mengadakan festival *halal* dan akhirnya melengkapkannya sebagai satu gaya hidup. Berikut adalah beberapa contoh penggunaan *halal* dalam domain gaya hidup dalam Jadual 10 dan Jadual 11:

JADUAL 10. Konkordans *halal* dan 'cruise' di P13

halal cruise, kementerian boleh menimbangkan untuk membincangkan potensi **halal cruise** di Mesyuarat Malaysia Cruise Council yang akan datang sebagai insentif supaya syarikat-syarikat ataupun **cruise** liner ini dapat menawarkan **halal cruise** kepada pelancong-pelancong khususnya kepada pasaran-pasaran sebagai agenda mesyuarat bagi membincangkan strategi-strategi dan potensi **halal cruise**. Ini adalah kerana Malaysia lah negara yang terulung dan terutama mengisi lompang-lompang dalam blueprint cruise tourism ini. Berkenaan dengan **halal cruise**, kementerian boleh menimbangkan untuk membincangkan potensi kepada pengusaha-pengusaha pelancongan untuk kita menawarkan pakej **halal cruise** tourism. Jawapan yang saya terima daripada pihak kementerian insentif kepada pengusaha pelancongan tempatan untuk menawarkan pakej **halal cruise** tourism. Pihak kementerian hanya mengadakan insentif bagi acara daripada pihak kementerian. Saya hendak sambung sedikit berkenaan dengan **halal cruise** tadi. Saya harap pihak kementerian melalui Malaysia Cruise Council

Jawapan yang saya terima daripada pihak kementerian pada 29 Oktober 2014 mengatakan bahawa, "Pihak kementerian melalui Bahagia Pembangunan Industri tidak menawarkan sebarang sebarang insentif kepada pengusaha pelancongan tempatan untuk menawarkan pakej **halal cruise** tourism.

- 17 November 2014

JADUAL 11. Konkordans *halal* dan 'trainer' di P13

Concordance
mendaftar setiap pemain dalam industri halal seperti jurulatih halal (**halal trainer**), konsultan halal (**halal consultant**), dengan izin, pusat latihan halal (halal training center) dan eksekutif halal (halal dan mendaftar setiap pemain dalam industri halal seperti jurulatih halal (**halal trainer**), konsultan halal (halal consultant), dengan izin, pusat latihan halal (halal training center) dan eksekutif halal yang mengawal selia jaminan kualiti, latihan halal dan mendaftar setiap pemain dalam industri halal seperti jurulatih halal (**halal trainer**), konsultan halal (halal consultant), dengan izin, pusat kualiti, latihan halal dan mendaftar setiap pemain dalam industri halal seperti jurulatih halal (**halal trainer**), konsultan halal (halal consultant), dengan izin, pusat latihan halal (halal training jaminan kualiti, latihan halal dan mendaftar setiap pemain dalam industri halal seperti jurulatih **halal** (**halal trainer**), konsultan halal (halal consultant), dengan izin, pusat latihan halal (halal

Selain itu, dimaklumkan juga kerajaan telah meluluskan pewujudan Halal Profesional Board (HPB) melalui mesyuarat Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwat Agama Islam (MKI) kali ke-58. HPB bermatlamat meningkatkan tahap professionalism di kalangan pemain-pemain di dalam industri **halal**. HPB juga berperanan sebagai satu badan yang mengawal selia jaminan kualiti, latihan halal dan mendaftar setiap pemain dalam industri halal seperti jurulatih halal (**halal trainer**), konsultan **halal** (**halal consultant**), dengan izin, pusat latihan halal (**halal training centre**) dan eksekutif **halal** (**halal executive**) dan lain-lain yang berkaitan.

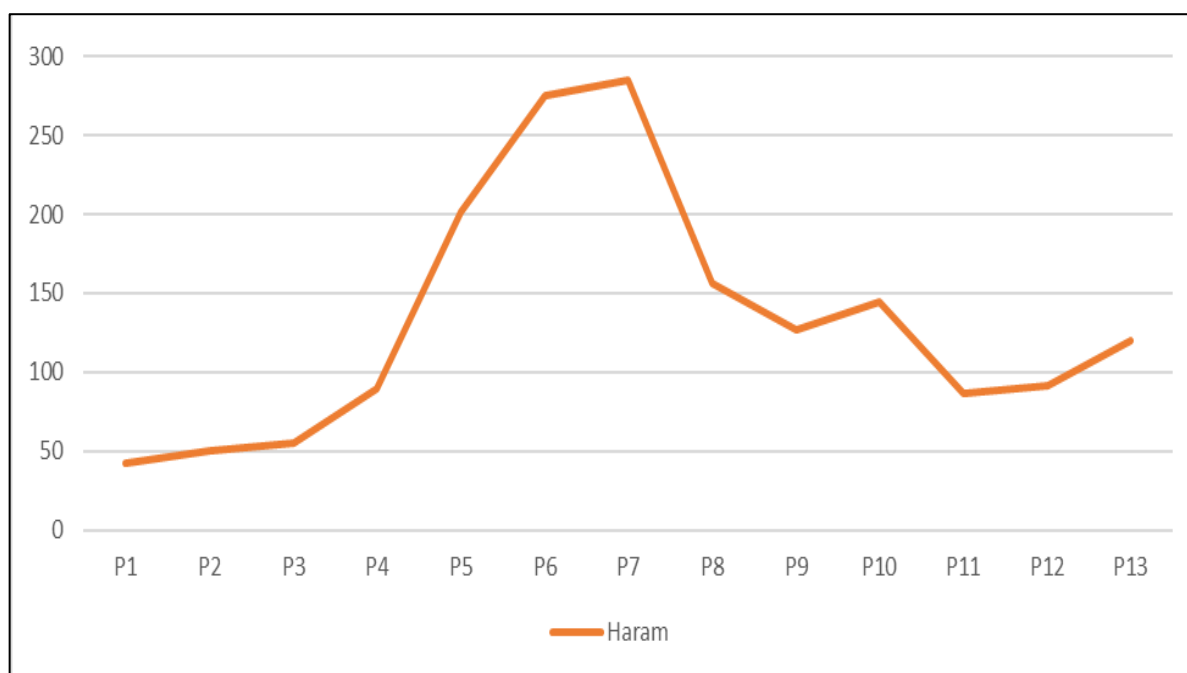
- 15 Jun 2015

Kesimpulannya, penggunaan *halal* yang dianalisis dari P1 hingga P13 menunjukkan pola yang telah berubah. Di awal penelitian di P1, *halal* hanya digunakan berkaitan dengan komoditi seperti 'wang'. *Halal* mula banyak dibincangkan dalam P9 dan mengkhusus kepada komoditi seperti 'makanan' dan 'gelatin'. Walau bagaimanapun jenis komoditi yang dikaitkan dengan *halal* juga telah bertambah iaitu 'farmasutikal' dan 'kosmetik'. Penggunaan *halal* dilihat telah melalui satu evolusi iaitu dari penggunaan yang hanya dikaitkan dengan makanan telah melangkau ke domain ekonomi ('fest', 'hub) dan terkini menuju ke arah gaya hidup. Ini didapati apabila *halal* berkolokasi dengan 'hotel', 'cruise'. Ini menunjukkan *halal* telah diluaskan penggunaannya dan menggambarkan *halal* telah melengkapkan satu ekosistem.

TREND PENGGUNAAN 'HARAM' DI PARLIMEN

Rajah 4 memaparkan kekerapan *haram* di Parlimen selama 60 tahun. Angka-angka diberikan sebagai frekuensi relatif per 10k perkataan. Bermula dari titik terendah iaitu P1, n-gram menunjukkan peningkatan penggunaan *haram* secara beransur-ansur di Parlimen pada 7 sesi pertama. Dalam P1, sesi pertama selepas kemerdekaan pada 19 September 1959, *haram* digunakan 289 kali dalam perbahasan dan kemudian mencatat lonjakan dua kali ganda di Parlimen 4 (1974-78) dengan 749 kekerapan, sebelum mencapai tahap tertinggi di Parlimen 7 (1986-90) dengan frekuensi sebanyak 2713. Terdapat penurunan dari P7 ke P9 (1835), sebelum kenaikan kecil di P10 (2183), penurunan mendadak di P11 (1569) sehingga P13 (1650).

RAJAH 4. Trend *haram* dari P1 hingga P13



Analisis ini memberi tumpuan pada palung terendah dan tertinggi dan berakhir dengan trend penggunaan *haram* selama 60 tahun iaitu Parlimen 1, 7, 11 dan 13. Peningkatan jumlah kekerapan diperhatikan berkorelasi dengan peningkatan jumlah aktiviti, objek dan kategori orang dalam setiap sesi parlimen. Analisis *haram* bagi kajian ini telah dijalankan ke atas parlimen-parlimen tumpuan yang mempunyai kekerapan *haram* seperti berikut: Parlimen 1 (42), Parlimen 7 (285), Parlimen 11 (87) dan Parlimen 13 (20). Melalui tumpuan khusus kepada parlimen-parlimen tersebut, kata nama membentuk pola yang dominan dalam 50 kolokasi teratas *haram* pada 32%, 66%, 72% dan 74%. *Haram* mengubah 121 kata nama yang berbeza di 4 Parlimen dengan 16 kata nama dalam P1 (166 penggunaan), 33 kata nama dalam P7 (3892 penggunaan), 35 kata nama dalam P11 (926), dan 37 kata nama dalam P13 (1650). Variasi dalam kekerapan dan kolokasi kata nama *haram* memperlihatkan fungsi utama *haram* sebagai kata sifat yang mengubah kata nama aktiviti seperti ‘pemburuan’, ‘pembalakan’ dan ‘perarakan’, objek seperti ‘samsu’ dan ‘senjata’, dan kategori orang dari segi pekerjaan dan peranan misalnya ‘pemburu’, ‘pendatang’ dan ‘pembalak’.

Bahagian seterusnya berfokus pada analisis kolokasi dan domain semantik bagi leksis *haram* dalam Parlimen.

DOMAIN SEMANTIK KOLOKASI *HARAM*

Analisis induktif berdasarkan korpus ini berfokus kepada pola struktur dan semantik yang ketara (*salient*) dan kerap. Satu persamaan yang dilihat dalam pola penggunaan *haram* adalah sebilangan besar leksis yang terdapat di sebelah kiri kata nodus adalah leksikal kata nama pelbagai jenis. Tiga domain semantik kata nama dikenalpasti mengikut tertib kekerapan: 1) aktiviti manusia contohnya ‘pemburuan’ & ‘pembalakan’, 2) kategori orang contohnya ‘pelumba’ & ‘pendatang’ dan 3) objek konkrit sebagai contoh, ‘samsu’, ‘judi’ & ‘lombong’. *Haram* jelas mempunyai kecenderungan semantik (*semantic preference*) untuk benda konkrit dan abstrak, baik yang bernyawa mahupun yang tidak bernyawa.

(i) Aktiviti + *haram*

Pelbagai jenis aktiviti neutral seperti ‘kemasukan’, ‘pembalakan’ dan ‘penerokaan’ digunakan bersama *haram*, menjadi aktiviti yang melanggar undang-undang. Analisis juga menunjukkan peningkatan senarai aktiviti dalam satu-satu sesi Parlimen berbanding dengan sesi sebelumnya. Sebagai contoh, bagi setiap 20 tahun terdapat peningkatan sekurang-kurangnya dua kali ganda aktiviti haram dari P1 (1 jenis) ke P7 (7 jenis), dan akhirnya pada P12 dan P13 (terdapat 14 jenis dalam kedua-dua parlimen). Berikut adalah contoh kegiatan haram dalam 3 sidang parlimen dalam jangka masa 60 tahun.

JADUAL 12. Konkordans *haram* dan ‘kemasukan’ di P1

masokan orang2 dalam negeri ini supaya jangan banyak berlaku **kemasokan haram** dalam negeri ini dan di-samping memerhatikan benar2 sa-kira-nya iagaan membawa kerbau dan lembu dan mengelakkan **kemasokan sa-chara haram** dari negeri Siam itu, sebab dengan kemasokan kerbau dan lembu 2 ini. Melaku-kan pemindahan yang haram akan mengakibatkan **kemasokan haram** ini tidak-lah sa-benar-nya terhad kepada kapal2 yang di-bawah 75 i2 sentiasa-lah berjaga2 untuk menjaga **kemasokan orang2 dengan sa-chara haram**. Jika sa-saorang dagang itu masok di-Singapura dengan sa-chara i tanian patut-lah membuat satu undang2 untuk menyekat **kemasokan beras2 haram** dari luar negeri yang menekan penambahan hasil yang telah di-kel ndapat harga padi yang tinggi. Saya sendiri juga tahu berkenaan **kemasokan haram** itu kerana ada banyak ben2 sabun dan ben2 teh di-Rantau tetapi p

JADUAL 13. Konkordans *haram* dan ‘pembalakan’ di P7

erkini bagi menjalankan pengawasan dan pemantauan aktiviti **pembalakan haram** dan pencerobohan hutan di negara kita dengan lebih berkesan aripada apa yang telah berlaku kita ini tahu ini pencerobohan, **pembalakan haram**, selalu disebut. Dalam surat khabar pun kita dengar hasil-hasil lan penguatkuasaan untuk mengelak daripada pencerobohan, **pembalakan haram** dan sebagainya ini nampaknya kerajaan negeri ini gagal untuk ya lagi satu, apabila ada pembalakan haram. Apabila berlaku **pembalakan haram**, apakah tindakan yang paling baik yang harus kita ambil dalam ngan air sekarang ini juga ialah ekoran daripada penebangan, **pembalakan haram** dan sebagainya menyebabkan kita tidak boleh simpan air dan

JADUAL 14. Konkordans *haram* dan ‘penerokaan’ di P13

embakaran terbuka? Kita selalu mengalami jerebu, **penerokaan haram**, lombong, bauksit dan sebagainya. Akan tetapi soalan khusus ntohnya dari Cameron Highlands dan juga mungkin **penerokaan haram** daripada segi lombong, bijih emas dan sebagainya yang meny kara ini tidak dapat diselesaikan. Kita kena melihat **penerokaan haram** dan sebagainya. Kalau harapkan biodiversiti, saya di Lipis, tar iustahil sebuah jentolak melaksanakan tugas-tugas **penerokaan haram**. Tak mungkin para petugas penguatkuasaan ini tidak nampak enal pasti berlaku pencerobohan dan **penerokaan tanah secara haram**. National Blue Ocean Strategy (NBOS), kementerian ini meny

(ii) Objek + *haram*

Terdapat beberapa variasi dari segi julat dan frekuensi kolokat kata nama konkrit. Leksikal *indefinite* seperti benda, objek fizikal seperti ‘loteri’, ‘senjata’, ‘wang’ dan ‘makmal’ berkolokasi dengan *haram* sebagai objek yang diperdagangkan atau objek yang digunakan dalam kegiatan haram seperti ‘pemburuan’. Leksis ‘judi’ muncul secara konsisten dalam senarai 50 kolokat teratas P1 hingga P13.

JADUAL 15. Konkordans *haram* dan ‘judi’ di P7

al pecat, soal naik pangkat atau soal apa. Prinsip dan ketegasan saya, **judi itu haram**, **judi** itu tidak boleh kita lakukan. Tidak 5377 16 OKTOBER 1989 5378 payahlah her shman bin Bakar: Tuan Yang di-Pertua, minta penjelasan. Tadi dia kata **judi itu haram**, **judi** itu tak boleh dihalalkan, selepas itu dia kata dan minta kalau dalam a akan menjadi satu deterrent, dengan izin, kepada bakal-bakal penganjur **judi haram**. Dengan tiada atau kurangnya penganjur maka peluang untuk berjudi akan berkurar i dari Nibong Tebal tetapi semata-mata dari segi untuk mengawal kegiatan **judi haram**. Hasil dari lesen perjudian hanya sebanyak .06% sahaja dari hasil keseluruhan nega juan untuk menyekat penganjur-penganjur meibatkan diri dengan kegiatan **judi haram**. Dengan adanya hukuman penjara mandatori, adalah diharapkan ianya akan menjac judian di negara kita ini. Ke arah mengurang dan menghapuskan kegiatan **judi haram** pindaan kepada undang-undang ini yang meningkatkan hukuman dan denda adalah i oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri, satu slogan akan dibuat "**judi** adalah **haram** di sisi agama Islam" dan akan menarik balik beberapa lesen judi. Saya ingin mende

Berita melaporkan bahawa bisnis judi dan loteri *haram* meraih sekitar RM15 bilion setahun di Malaysia (Ramendran, 2019). Ini mungkin salah satu sebab mengapa ‘judi’ dan ‘loteri’ menjadi dua kolokasi tetap *haram* di dalam perbahasan parlimen. Walaupun pelbagai tindakan dan inisiatif telah diambil oleh pihak berkuasa, penemuan ini jelas menunjukkan bahawa penggunaan loteri dan judi *haram* bukan sahaja tetap bertahan, tetapi juga lebih kerap penggunaannya, seperti yang ditunjukkan melalui kekuatan skor MI dari P1 hingga P13 (P1-

11.06; P7- 8.03; P10 -MI 9. 6 dan P13 MI 11.06). Ini menandakan keberlakuan aktiviti yang melibatkan 'loteri' dan 'judi' adalah lebih meluas dan lebih kerap dilaporkan sekarang berbanding 20 tahun yang lepas.

(iii) Kategori orang + *haram*

Kolokat 'kategori orang' menandakan kehadiran entiti kolektif dari segi pengfungsian (functionalisation) (van Leeuwen, 2008) seperti 'ceti', 'penganjur', 'pemburu', 'pelumba', 'pembalok', 'pendatang' dan 'penghijrah'. Pengfungsian berlaku apabila pelaku sosial dilabel dari segi perbuatan berkaitan pekerjaan atau peranan. 'Ceti', 'penganjur', 'pemburu' adalah contoh pekerjaan yang melanggar undang-undang sekiranya mereka berkolokasi dengan *haram*. Menariknya, beberapa kategori orang ini menunjukkan kehadiran yang berterusan sepanjang 40 tahun. Sebagai contoh, 'pendatang' membentuk sepuluh kolokasi teratas dalam P5 dengan kekerapan sebanyak 1486 kali dan meningkat di P7 (2489) sebelum menunjukkan penurunan mendadak di P10 (92) dan 49 penggunaan di P13.

JADUAL 16. Konkordans *haram* dan 'pendatang' di P7

ibah buruk disebabkan oleh masalah *pendatang haram* terutama sekali *pendatang haram* Filipina. Queen Elizabeth Hospital Kota Kinabalu didapati bahawa kira-kira mai pendatang-pendatang dari Filipina dan Indonesia malah *pendatang-pendatang haram* dari Pakistan pun mempunyai kad pengenalan biru. Soalan saya, adakah K ara- negara ketiga. Ini ialah kerana 2241 23 MAC 1989 2242 *pendatang-pendatang haram* Vietnam itu perlu menjalani beberapa proses tapisan sebelum mereka diter : 1986 dan berapa peratuskah kes jenayah yang melibatkan *pendatang-pendatang haram* yang dilaporkan kepada Polis sehingga tempoh tersebut. Dato' Megat Junid idakan perlu bagi meneegah kejadian-kejadian jenayah oleh *pendatang-pendatang haram* tersebut. Antara langkah- langkah yang diambil ialah; (i) pihakPolis. lenteru mengatakan kad pengenalan biru tidak dikeluarkan kepada *pendatang-pendatang haram*. Tetapi di Sabah terutamanya, ramai pendatang-pendatang dari Filipina dan sama ada kad-kad pengenalan biru telah diberikan kepada *pendatang-pendatang haram* dari Filipina dan Indonesia dan juga kepada pelarian- pelarian, jika benar, a

Kata nama 'pelumba' pertama kali digunakan di P9 dan terus digunakan sehingga P13, sementara 'ceti', 'along', 'pemburu' dan 'pembalok' muncul dalam senarai 50 kolokat teratas di P10 hingga P13. Sama seperti aktiviti, jenis-jenis pekerjaan haram menunjukkan peningkatan dari P1 (1 jenis pekerjaan haram), P7 (5 jenis pekerjaan haram), P10 (7 jenis pekerjaan haram) seterusnya 8 jenis pekerjaan haram di P13.

Dapatan kajian ini memberikan gambaran dan pemahaman mengenai pola penggunaan lexis *haram* dalam Parlimen Malaysia, yang secara tidak langsung mencerminkan isu makro sosial dan sekuriti dalam negara. Secara amnya, penggunaan *haram* bersama kolokasi kata nama neutral membentuk entiti negatif pelbagai jenis. Dalam masa 60 tahun, apa yang jelas yang diperlihatkan dari hasil kajian adalah 1) peningkatan jenis objek, kategori orang dan aktiviti dalam perbahasan dan 2) peningkatan kekuatan bagi MI kolokat yang berulang seperti judi (P1- 11.06; P7- 8.03; P13 11.11) dan pembalokan (P6 - 8.16; P13 - 11.51). Apa yang boleh disimpulkan berdasarkan analisis data ialah terdapatnya peningkatan kegiatan *haram* di Malaysia yang berkait secara langsung dengan objek *haram* yang diperdagangkan dan juga pelaku. 'Judi' dan 'loteri' telah menjadi masalah negara sejak tahun 50-an, manakala 'senjata', 'pistol' dan 'candu' pertama kali digunakan di dalam P3 (1971-1973). Perkataan 'bookie' (orang tengah dalam perjudian) pula pertama kali diperbahaskan dalam P7 (1990-1994), sementara kata nama khas 'Cayman' membentuk kolokasi 3 teratas dalam P12 (2008-2012), menandakan permulaan kegiatan penipuan dan penggubahan wang haram Macau scam di Malaysia (Siti Farhana, 2020). Dari segi domain penggunaan pula, *haram* pada awalnya sering digunakan dalam konteks agama untuk menggambarkan hukum atau kesahihan dalam Islam di P1, P2 dan P4. Sekitar tahun 1978 *haram* menunjukkan bukan sahaja peningkatan dalam jumlah kolokat kata nama tetapi juga perubahan dari segi domain melalui pelbagai bentuk jenayah atau kegiatan yang melanggar undang-undang.

PERBINCANGAN

Kajian berpandukan korpus berkenaan lexis *halal* dan *haram* jelas menunjukkan kedinamikan bahasa berdasarkan perluasan domain penggunaannya. Secara umumnya *halal* dan *haram* adalah dua konsep yang asalnya berpaksi dalam domain agama mewakili dikotomi yang bertentangan iaitu yang dibenarkan (*halal*) dan yang dilarang (*haram*). Sebagai kata adjektif, *halal* dan *haram* berfungsi sebagai penerang kepada kepada perbuatan (kata kerja) atau benda (kata nama) yang dibenarkan (*halal*) dan yang dilarang (*haram*) seperti yang dibuktikan dalam P1.

Walau bagaimanapun, berasaskan penelitian dalam 13 sesi Parlimen, penggunaan kedua-dua lexis telah menunjukkan pola penggunaan dan trend yang berbeza. Di peringkat awal di P1, penggunaan *halal* didapati dalam domain agama apabila *halal* berkolokasi dengan ‘wang’ iaitu pengumpulan wang yang *halal* oleh Pejabat Zakat dan Fitrah. Penggunaan *halal* mula menunjukkan trend yang berbeza apabila *halal* mula digunakan dalam domain ekonomi bermula dalam P9. Ini berikutan penggunaan *halal* yang berkolokasi dengan makanan seperti ‘gelatin’. Berikutan dengan itu, perbincangan telah dilanjutkan apabila *halal* mula dibahaskan bersama isu ‘logo’ dan ‘sijil’. Selain daripada makanan, *halal* juga dibahaskan berkaitan isu ubat-ubatan dan juga kosmetik. Dengan penggunaan *halal* yang meluas dalam domain ekonomi, perbincangan juga menyentuh mengenai usaha untuk melatih tenaga pekerja dalam usaha pengeluaran pensijilan *halal* dan ini dibuktikan apabila *halal* berkolokasi bersama ‘trainer’. Di P12 dan P13 pula perbincangan berkenaan *halal* adalah berkaitan usaha menjadikan Malaysia sebagai hub *halal* dan dengan itu mengantarabangsakan brand *halal* Malaysia. Usaha ini dilihat apabila *halal* berkolokasi dengan ‘FEST’ dan MIHAS (*Malaysian International Halal Showcase*). *Halal* juga didapati dibincangkan dalam domain gaya hidup. Ini dibuktikan apabila *halal* juga berkolokasi dengan ‘cruise’ dan ‘perhotelan’ bagi menggambarkan aspek gaya hidup.

Peningkatan dan kepelbagaian penggunaan lexis *halal* dalam perbincangan di Parlimen jelas menunjukkan ke arah pembangunan yang positif. *Halal* bukan sahaja lagi berfungsi sebagai penentu sesuatu objek atau perbuatan diterima oleh agama (Islam), tetapi juga telah dikembangkan fungsinya sebagai tanda pengiktirafan yang diperlukan dalam perniagaan. Ini disokong oleh kajian-kajian Ab Talib et al. (2015) dan Omar et al. (2017). Penggunaan *halal* yang pelbagai ini juga boleh dilihat sebagai salah satu manifestasi usaha menjadikan Islam sebagai satu cara hidup.

Bagi lexis *haram* pula hasil penelitian kajian juga menunjukkan penggunaan *haram* yang fleksibel apabila digunakan dalam konteks yang pelbagai. Umumnya, sebagai kata adjektif *haram* digunakan dengan beberapa kategori kata nama – kata nama objek, kata nama berkaitan aktiviti dan kata nama sebagai label ‘pekerjaan’ seseorang’. Jika *halal* menunjukkan penggunaan yang cenderung dalam domain ekonomi, perbincangan mengenai *haram* pula cenderung berkisar pada aktiviti, pekerjaan dan objek.

Dapatan menarik daripada kajian ini ialah peningkatan aktiviti dan ‘pekerjaan’ yang didapati berkolokasi dengan *haram*. Aktiviti yang sebelum ini tidak diasosiasikan dengan *haram* tetapi telah berubah nilainya seperti ‘pembalakan haram’ atau ‘penerokaan haram’ dalam P7. Perkara yang sama juga berlaku bagi ‘pekerjaan’ seperti ‘penganjur haram’. Pekerjaan seperti ‘pembalakan’ dan ‘pelumba’ yang tidak semestinya mempunyai konotasi yang negatif tetapi penggunaannya dalam perbahasan Parlimen dalam P9 hingga P13 sebagai ‘pembalakan haram’ atau ‘pelumba haram’ membawa makna yang negatif dan melanggar undang-undang.

KESIMPULAN

Kajian ini menggunakan pendekatan berpandukan korpus (*corpus-driven*) yang sistematik dalam menganalisis penggunaan leksis *halal* dan *haram* dalam wacana Parlimen Malaysia. Penelitian terhadap penggunaan leksis *halal* dan *haram* menunjukkan pola dan trend yang berbeza dalam konteks penggunaannya dalam perbahasan di parlimen. Perbezaan ini memang telah dijangka memandangkan dikotomi antara *halal* dan *haram* yang dibezakan oleh jurang makna. Walaupun kedua-dua leksikal berpaksi dalam domain yang sama pada asasnya iaitu domain agama tetapi penggunaannya yang meluas telah menunjukkan trend penggunaan yang berbeza.

Halal yang mendokong makna yang positif telah melangkaui beberapa domain. Bermula di domain agama dan seterusnya berkembang dengan progresif ke domain yang lain seperti ekonomi seperti pelancongan, kosmetik dan domain kesihatan dan lain-lain lagi. Tetapi *haram* pula menunjukkan trend yang stabil. *Haram* kekal dikaitkan dengan kesalahan dan juga aktiviti-aktiviti yang melanggar undang-undang dan pada masa yang sama menunjukkan pertambahan jenis ‘aktiviti haram’ yang dilakukan. Sejarar dengan aspek diakronik kajian ini, pendekatan berpandukan korpus yang berskala besar ini telah berjaya dalam mengenal pasti trend penggunaan dan makna bahasa dengan sistematik dan pada masa yang sama mengurangkan potensi bias penyelidik dalam analisis dan interpretasi dapatan kajian. Di samping itu kajian berpandukan korpus memungkinkan kajian antar-disiplin seperti kajian bahasa dan sub-disiplin lain dalam bidang sains sosial dan juga sains.

PENGHARGAAN

Kajian ini dibiayai oleh dana penyelidikan **KRA-2018-005** Dana Penyelidikan Strategik – Kajian Kulturomik Akal Budi Melayu.

RUJUKAN

- Ab Talib, M. S., Abdul Hamid, A. B., & Zulfakar, M. H. (2015). Halal supply chain critical success factors: a literature review. *Journal of Islamic Marketing*, 6(1), 44-71.
- Abdul Majid, M.A., Zainal Abidin, I.H., Mohd Abd Majid, H.A. and Tamby Chik, C. 2015. Issues of Halal Food Implementation in Malaysia. *Journal of Application Environment Biological Sciences*, 5(6S), 50-56.
- Adlina Ariffin & Wan Nur Fasihah Wan Mohamad Fadzlullah. (2019). The Promotional Language of the Halal Food Industry: Some Preliminary Findings. *Global Journal Al-Thaqafah*. Special Issue, 103-113.
- Ahmad Sahir Jais. (2014). Halal in Mainstream Education: Where are We Now and What the Future Holds for Halal Education. International Conference On Global Education II, Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) 24-25 February 2014.
- Azam, A. (2016). An empirical study on non-Muslim’s packaged halal food manufacturers: Saudi Arabian consumers’ purchase intention. *Journal of Islamic Marketing*, 7(4), 441-460.
- Baalbaki, R. (1993). *al-Mawrid: A Modern Arabic-English Dictionary*. Beirut, Lebanon: Dar Al-Im.
- Baker, P. (2010). *Sociolinguistics and Corpus Linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Battour, M., & Ismail, M. N. (2016). Halal tourism: Concepts, Practices, Challenges and Future. *Tourism Management Perspectives*, 19, 150-154.

- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S., & Finegan, E. (1999). *Longman grammar of spoken and written English*. Harlow, England: Longman.
- Burgmann, T. (2007). Halal flexes its marketing muscle, available at <http://www.thestar.com/business/article/238551>
- Burki, S.K. (2011). Haram or Halal? Islamists' Use of Suicide Attacks as “Jihad”. *Terrorism and Political Violence*, 23(4).
- Butt, M.M. & Aftab, M. (2013). Incorporating attitude towards Halal banking in an integrated service quality, satisfaction, trust and loyalty model in online Islamic banking context. *International Journal of Bank Marketing*, 31(1).
- Chuah, L-I., Xiao, B.H., Effarizah Mohd Esah., Syahariza Zainal Abidin., Shamila-Syuhada Ahamed Kamal. & Rusul, G. (2016). Mislabelling of beef and poultry products sold in Malaysia. *Food Control*, 157-164
- Fischer, J. (2016). Manufacturing halal in Malaysia. *Contemporary Islam*, 10, 35-52.
- Hassanein, H., & Mahzari, M. (2021). A taxonomy of antonymy in Arabic: Egyptian and Saudi proverbs in comparison. *Open Linguistics*, 7(1), 200–222. <https://doi.org/10.1515/opli-2021-0013>
- Hunston, S. (2002). *Corpora in Applied Linguistics*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Imran Ho Abdullah, Anis Nadiyah Che Abdul Rahman & Azhar Jaludin. (2017). The Malaysian Hansard Corpus. Culturomics Workshop UKM. 27 April 2017.
- Ishak Ramli, Mohamad Noorman Masrek, Mumtaz Mokhtar, D’zul Haimi Md Zain, Mohamad Rahimi Osman, Mohd Radzuan Mohd Rafee & Zarlina Mohd Zamari. (2019). The Concept of Halal in Visual Art Marketing Strategy: A Research Model Development. *International E-Journal of Advances in Social Sciences*, 5(14), 900-907.
- JAKIM (Jabatan Kemajuan Islam Malaysia). (2020). Portal Rasmi Jabatan Kemajuan Islam Malaysia. Retrieved 17th March 2021 from <https://www.islam.gov.my/ms/>
- Jallad, A. (2008). The concepts of al-halal and al-haram in the Arab-Muslim culture: A Translational and Lexicographical study: Language design. *Journal of Theoretical and Experimental Linguistics*, 10(2008), 77-86.
- Jumaaton Azmi. (2005). Islam Online Archive. Retrieved 17th March 2021 from <http://IslamOnline.net>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2005). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Khalek, A. A. (2014). Young consumers’ attitude towards Halal food outlets and JAKIM’s Halal certification in Malaysia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 121(2014), 26–34.
- Khan, M.I. & Abid, H. (2016). Understanding “Halal” and “Halal Certification & Accreditation System”- A Brief Review. *Saudi Journal of Business Management Studies*, 1(1), 32-42.
- Krishnan, S., Che Musa Che Omar, Irsyad Zahran, Nazreen Syazwan & Sharifah Alyaa. (2017a). The Awareness of Gen Z’s toward Halal Food Industry. *Management*, 7(1), 44-47.
- Krishnan, S., Mohd Aderis, M. H. H., Azman, M. N., Kamaluddin, M. N. A. (2017b.) Halal food: Study on nonMuslim acceptance. *American Journal of Economics*, 7(1), 41-45.
- Marco, T. (2013). The application of Halal in supply chain management: Principles in the design and management of Halal food supply chains. Unpublished PhD thesis, Universiti Teknologi MARA.
- Malaysia, & Pesuruhjaya Penyemak Undang-Undang, Malaysia. (2018). *Akta Perihal Dagangan 2011 (Akta 730): (Hingga 1hb November 2018)*.
- McEnery, T. & Hardie, A. (2012). *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge University Press.

- McEnery, T. (2006). *Swearing in English: Bad Language, Purity and Power from 1586 to the Present*. London: Routledge.
- Mohammad Zaini Yahaya, Muhammad Adib Samsudin & Mohd Izhar Ariff Mohd Kashim. (2020). Analisis Standard Hotel Mesra Muslim di Malaysia Berdasarkan. *International Journal of Islamic Thought*, 18, 43-54
- Mohd Aliff Abdul Majid, Izhar Hafifi Zainal Abidin1, Hayati Adilin Mohd Abd Majid, Chemah Tamby Chik. (2015). Issues of Halal Food Implementation in Malaysia. *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences*, 5(6S), 50-56.
- Mohd Izhar Ariff Mohd Kashim, Airil Haimi Mohd Adnan, Zaini Nasohah & Muhammad Adib Samsudin. (2015). Principles regarding the use of Haram (forbidden) sources in food processing: a critical Islamic analysis. *Asian Social Science*, 11(22), 17-25
- Mokhtar, M.I. and Munir, S.M.I. (2017). Revisiting the Fiqh of halal-haram animals: An analysis on Malaysian fatwa relating to animal care and use. In: 1st International Halal Management Conference (IHMC 2017), 17-18 August 2017, Sejong University, South Korea.
- Mostafa, M. M. (2020). A knowledge domain visualization review of thirty years of halal food research: Themes, trends and knowledge structure. In *Trends in Food Science and Technology*, 99, 660–677. Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/j.tifs.2020.03.022>
- Muhammad Mustaqim Mohd Zarif., Abd Hamid Abd Murad. & Arif Fahmi Md Yusof. (2013). The Use of Forbidden Materials in Medicinal Products: An Islamic Perspective. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 5-10.
- Mursyidi, A. (2013). The Role of Chemical Analysis in the Halal Authentication of Food and Pharmaceutical Products. *Journal of Food and Pharmaceutical Sciences*. 13(1).
- Mustafa Afifi Ab. Halim, Mohd Mahyeddin Mohd Salleh, Mohd Izhar Ariff Mohd Kashim, Azlin Alisa Ahmad & Norhaslinda Nordin. (2014). Halal Pharmaceuticals: Legal, Shari'ah Issues and Fatwa of Drug, Gelatine and Alcohol. *International Journal of Asian Social Science*, 4(12), 1176-1190.
- Neo, P. (2018). Halal food boom: Malaysia predicts rapid growth in exports and foreign demand for certifications. Retrieved 17th March 2021 from Foodnavigator-asia.com
- Nooraslinda Abdul Aris., Rohana Othman., Rafidah Mohd Azli., Mardiyah Sahri., Dzuljastri Abdul Razak. & Zaharuddin Abdul Rahman. (2013). Islamic Banking Products: Regulations, Issues and Challenges. *Journal of Applied Business Research*, 9(4), 1145-1156.
- Norsimah Mat Awal & Hishamudin Isam. (2015). A Semantic Prosody Analysis Of The Lexical Halal. *Ebangi: Journal of Social Sciences and Humanities*, 2, 132-139.
- Omar, N.A., Nazri, M.A., Mohd-Ramly, S. & Zainol, Z. (2017). Does psychological contract violation moderate the impact of severity and recovery satisfaction on boycott? An analysis of halal violation. *Journal of Food Products Marketing*, 1-18.
- Partington, A. (2013). Corpus Analysis of political language. In Chappelle, Carol. A. (Ed.), *The Encyclopedia of Applied Linguistics*. Blackwell Publishing Ltd.
- Portal Rasmi Parlimen Malaysia. (2018). Retrieved 17th March 2021 from <https://www.parlimen.gov.my/hansard-dewan-rakyat.html?uweb=dr>
- Rajagopal, S., Ramanan, S., Visvanathan, R., & Satapathy, S. (2011). Halal certification: implication for marketers in UAE. *Journal of Islamic Marketing*, 2(2), 138-153.
- Ramendran, C. (2019). Illegal lottery syndicates a thriving business. *The Sun Daily*. Retrieved 17th March 2021 from <https://www.thesundaily.my/local/illegal-lottery-syndicates-a-thriving-business>
- Salazar, D. (2014). *Lexical Bundles in native and non-native scientific writing*. Amsterdam: John Benjamins.

- Saleha Sadeeqa, Azmi Sarriff, Imran Masood, Maryam Farooqi. (2013). Evaluation of knowledge, attitude, and perception regarding Halal pharmaceuticals, among general medical practitioners in Malaysia. *Archives of Pharmacy Practice*. 4(4), 138-146.
- Scott, M. (2008). WordSmith Tools version 5, Liverpool: Lexical Analysis Software.
- Simpson-Vlach, R. & Ellis, N. (2010). An Academic Formulas List: New Methods in Phraseology Research. *Applied Linguistics*.
- Siti Farhanah, S.Y. (2020). 'Macau Scam: All you need to know'. Retrieved 17th March 2021 from <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/macau-scam-all-you-need-know-263044>
- Tho, A.S. (2019). Sizing up the \$2 trillion halal market. Retrieved 17th March 2021 from <https://www.fm-magazine.com/issues/2019/aug/halal-goods-supply-chain.html>
- Van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis*. New York: Oxford University Press.
- Volder, J.D. (2015). When multiculturalism becomes monoculturalism. Retrieved 17th March 2021 from <http://www.vitainternational.media/en/article/2015/11/23/when-multiculturalism-becomes-monoculturalism/71/>
- Wan Nor Fasiah W.M. Fadzlullah & Adlina Ariffin (2020). Corpus based analysis on the promotional language of halal food products. Paper presented at Malaysian Corpus Research Symposium, Shah Alam, Selangor.
- Yassine, R. (2014). "The Eclectic Usage of Halal and Conflicts of Authority". In Göle, N. (ed.) *Islam and Public Controversy in Europe*. Surrey: Ashgate.
- Zawanah Muhammad, Munir Md. Salleh & Abdul Muhaimin Mahmood. (2008). Halal: Antara tuntutan agama dan strategi ekonomi. *Jurnal Penyelidikan Islam*, 21, 33-58.

PENULIS

Norsimah Mat Awal (Ph.D) adalah Prof. Madya di Program Linguistik, Pusat Kajian Bahasa dan Linguistik, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang semantik, pragmatik, terjemahan dan linguistik korpus.

Kesumawati A. Bakar adalah Pensyarah Kanan di Pusat Kajian Bahasa dan Linguistik, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mendapat ijazah Ph.D (2012) dalam bidang linguistik dari University of Sydney, Australia. Bidang pengkhususan beliau ialah analisis wacana multimodal, linguistik korpus dan kajian gender dan identiti.

Anis Nadiah Che Abdul Rahman ialah pelajar Ph.D dalam bidang semantik dan linguistik korpus di Program Linguistik, Pusat Kajian Bahasa dan Linguistik, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia.

Imran Ho Abdullah (Ph.D), adalah Profesor di Pusat Kajian Bahasa dan Linguistik, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia. Bidang kepakaran beliau ialah linguistik korpus dan semantik kognitif.